

Előfizetési ár:
 Évnyegyedre vidéken 2 ft. 50 kr.
 „ helyt 2 — 24 —
 Félévre vidéken 5 — 40 —
 „ helyt 4 — 48 —

HETILAP

A Hetilap megjelen hetenként
 kétszer, szerdán és szombaton
 egy-egy íven. — A hirdetések
 négyszer hasábozott sorának
 ára 3 pkr.

az ipar-világ, tudomány, művészet s szépirodalom köréből.

79. szám

Kolozsvártt Szerda dec. 14.

1853.

Előfizetési felhívás

a HETILAP jövő félévi és évnegyedi folyamára.

Vidékre (január — június) félévi folyamra . . . . . 5 f. 40 kr. | Helyt, félévre . . . . . 4 „ 48 „
 „ (január — mart.) évnegyedi „ . . . . . 2 „ 50 „ | „ évnegyedre . . . . . 2 „ 24 „

Előfizetni lehet helyt Tilsch J. könyvkereskedésében; — vidéken minden es. k. postahivatalnál.

A nyomtatandó példányszámok s a címzetek végett az előfizetési megrendelések mielőbbi megtételét kérjük.

Tartalom:

Falusi gondolatok. VIII. J. — E kor. (Költemény)
Dóssa Dani. — Szárhegyi Lázár István életrajza.
Gróf László Miklós. — Az élet. (Gondolatörökdek)
Aranyosi. — Levelezés: N. Bánya. — Hírfüzér. —
 Nemzeti színház. — Mozaik. — Hirdetések.

Falusi gondolatok.

VIII.

Elsiet az idő fejként felett, s ha mi mu-
 miakként mozdulatlan maradunk, ki lesz oka,
 ha e haza sorsárai befolyásunkkal, a birtok te-
 kintélyét, erkölcsi jelentékünket is elveszítjük?

A multak nimbusát a jelennek irigy szele
 eloszlatja. Az egykori nagyság fénye a most-
 nak szürkületén áthatni gyöngye, nevet s tekin-
 télyt kivívni képtelen.

Kettőt okvetlen tennünk kell. Egyik,
 hogy ez átmeneti állapot, bár mi nyomasztó is,
 vagyoni elbukásunkat ne eredményezze.

Másik, hogy szellemi erőteljünket, fa-
 junk életrevalóságát a nyitva lévő téreken be-
 bizonyítsuk.

Okszerű gazdaszat, iparosság és takaré-
 kos költés által érjük el az elsőt; nemzeties
 családi és községi élet, köznevelés, irodalmi
 és színügy felvirágoztatása által az utolsót.

Nem nyílik-e, kérdem, elég tágas tér a ha-
 zafias lelkesedésnek s tövéken munkásságnak?

De ide közvetítése a külön nézeteknek,
 központosítása a divergens eszméknek, meg-
 választása a cél eszközeinek, utbaigazítás,
 irányadás kell, mit egy irodalmi közlöny nél-
 kül nem eszközölhetni.

Ime miért kellett még egyszer e tárgyra
 visszatérnem, miért kérnem még egy perczig
 a szives olvasó türelmét.

Ha, a mit remélünk, gazdasági egyesü-
 letünk, mint anyagi gyarapodásunk egyik fő-
 tényezője, munkálkodását valahára ismét el-
 kezdheti, lap nélkül egy lépést sem tehet előre.

Ha színügyünk, mint nemzetiségünk egyik
 palladiuma, jobbaink fáradozása s áldozatai
 nyomán megszilárdul, lap nélkül ismét csak
 hiányosan töltheti be feladatát.

Ha agriculturánkban a tudomány és tapasztalás
 s mindenek felett a közszolgálatokból
 eke mellé szorult intelligentiának nemes ver-
 senye javításokat teszen, felfedezéseket hoz
 napfényre, miknek tudása áldásos lenne az e-
 gész hazára, lap nélkül hogyan tehetjük is-
 merelessé?

Ha iparügyünkben, pangó kereskedel-
 münkben a megnehezült idők valami változást
 szükségelnének, hogyan fogjuk iránta nézete-
 inket közölhetni?

Hát iskoláink, e mindenek felett drága
 kincsünk, állásáról legalább cum grano salis
 soha, vagyha igen, mi uton értesítjük e nagy
 közönséget?

Vagy tán mindazon téreken semmi ta-
 nuságos, semmi javítani való, semmi érdekes
 nincs?

Vigyázzunk és munkálkodjunk míg nappal
 van s míg ránk nem következik az éj.

Mit tesz az erdélyi értelmiség, mit a fi-
 atal közép és főnemesség? Keveset. Hányan
 hulltak el soraiból! Ki fogja majd helyüket
 pótolhatni? Tanulnia kellene vagy gazdasága
 után látni: különben vajmi nehéz lesz állásuk,
 ha majd ez évek tetteit egy következő kor
 számon kéri.

Vagy nem bir előtünk a tudomány in-
 gerrel, nem a föld semmi becsület? Hiszen a
 valódi tudomány leszagatja a lélek és test bi-
 lineseit, feltárja a multat, bepillantnod segít
 a jövőbe, és erőssé, ingatlanná tesz balkörül-
 mények között. És a föld? Hiszen e föld az
 — költőnk szerint — melyen annyiszor apáink
 vére folyt, a melyhez minden szent nevet egy
 ezredév csatolt.

Vagy a mezei gazdaságban nincs ez idő
 szerint gyönyörűség? Amde van haszon, er-
 köcsi és anyagi. Lelki függetlenségünket csak
 ez által óvhatjuk meg, s anyagi szükségein-
 ket is csak jobban tudjuk fedezni, mint ha min-
 dig csak kölcsönzünk és költünk, de soha
 semmit nem keresünk.

Hányan mondók egykor: inkább kapálni,
 mint ezt vagy amazt tenni. Itt az ideje behi-
 zonyitnunk, hogy a midőn így beszélünk, elv
 volt ajakinkon és nem pusztá szó, meggyőző-
 dés sziveinkben, nem ámitó hazafiaskodás. A
 mi régen a zöld asztal volt, hová minden em-
 ber egy sietett, az ma e haza szélesen kiter-
 jedett virányos földre; ez ad nekünk köny
 nélküli vizet, panasztalan kenyeret.
 Siessünk keblére.

Azt mondják némelyek, hogy a birtokos
 osztály naponta gyengül. Meg lehet. De e gyen-
 gülés csak látszólagos, koránt sem halál jele.
 Legfeljebb annyit tesz, hogy ekkor igen ha-
 talmas volt. Ugy van ő, mint a milliomos, egy
 pár forint birtokosával szembe. Sokat veszthet
 az és mégis sokja marad. Veszthet a birto-
 kos osztály is, az igaz, tömérdek, de még is
 annyija van, miből lételet, befolyását, szel-
 lemi felsőségét fentarthatja, megalapíthatja. Ott
 van mindig termő földe, roppant kastélyai, tö-
 mérdek birtoka, regenerálhatja magát, csak
 mozduljon valahára tétlenségéből és akarjon.

S imé itt vagyunk a gazdaszatnál, a gaz-
 dasági egyesületnél sat.

Azt mondják, a magyar elem súlydö-
 ben van. Nem tagadom, amár én kissé más-
 kép fogom fel a dolgot. Engem a percznek
 sem előnye, sem hátránya nem ejt kétségbe.
 Csak a többiek kaptak erősebb lökést, mi
 szellemüknek szokottnál nagyobb lendületet
 ada. Még sokat megmenthetni. Rajtunk áll,
 hogy erkölcsi nyomatékot, eszünknek, irodal-

munknak s nemzetiségünknek tiszteletet sze-
 rezzünk.

És imé itt vagyunk a nevelés, községi
 élet, színügy és irodalomnál, mint erkölcsi e-
 rőnk, nemzeti jelentőségünk ez idő szerint
 főtényezőinél. Itt vagyunk internationalis vi-
 szonyinknál, melyek e lapnak egészen saját-
 szerü állást jelölnek ki, s létezését okvetlen
 szükségessé teszik.

Nincs e hazában senki, a ki higgye, hogy
 eddigi élet és gazdaszkodási módok mellett e
 fennálló rendszer sokféle kivánalmainak ele-
 get tudunk tenni a nélkül, hogy gyermekeink
 nevelését, sőt egész családunk sorsát fel ne
 áldozzuk. Tehát új forrásokot kell nyitnunk,
 minden tisztességes életmódhoz hozzá nyul-
 nunk, olesőbb földmívelési módot találunk,
 több gabonát, szebb marhákat, jobb, tartósabb
 karót előállítanunk, magunk és mások ta-
 pasztalásait tanácsadóul kérnünk, hogy ne csak
 állami, de családfelelősségünknek is meg-
 felelhessünk. Minő gazdaszatot üz egyik bir-
 tokos háromszéki jószágában? hogy kezele
 mezőségi uradalmait a másik? Mennyi kára
 volt egyiknek zsidó haszonbérloje nagy jó-
 szágdíj fizetése mellett is a jövedőt tekint-
 ve? Mennyi haszna a másiknak udvarilag ke-
 zelt de jól instruált jószágából? Hogyan se-
 git magán a szekelyföldi kis birtokos s mer-
 re fog a mindenéből kipusztult nemesség? Ta-
 gosítás, összesítés, háromhatáru gazdaság,
 szabályos erdőkezelés, minő sikert mutattak
 itt vagy amott? Hol lehetne legjobb fajtájú
 magmarhákra szert tenni s terményfölsze-
 günknek jó piacot kapni sat.

Mindezek oly dolgok, mik óvatosan, ügy-
 szeretettel s kellő tapintattal kezelve a hir-
 lapirodalomnak folytonos élénkséget adnának
 s a mellett a hazai gazdaszat felvirágzására
 nagy mértékben befolyással lennének.

Egyesítsük hát erőnket. Nyilvánítsuk gaz-
 dasági nézeteinket, tapasztalatainkat. Olvasgas-
 suk külföldi jeles gazdák irományait s közöl-
 jük tartalmukat honfitársainkkal. Ismertessük
 meg az új időkben jól sikerült gazdasági vál-
 lalatokat; hazánk jól instruált s gyakorlatilag
 kezelt gazdaságait nevezzük meg, hogy von-
 jon a példa, tanítson, serkentsen a siker. S
 mint mindezeknek közvetítőjét tekintjük e ta-
 pot édes mindnyájunkénak.

Görög mythosz szerint a vestalis szü-
 zeknek kötelessége volt a szent tűzre vi-
 gyáznai, hogy az ki ne aludjék. Ilyenck fel-
 fogásom szerint a hirlapok. Ha minden, ha az
 egész nemzet alszik is, ők vigyáznak, hogy
 a nemzetiség, a honszeretet szent tüze a nép
 lelkéből ki ne aludjék. Áldozzunk nekik, hogy
 ők folyvást áldozhassanak a haza geniusának!
 J.

E K O R.

E kor megtörte az ábrándokat,
Eletbölcsesség kell, hogy élni tudjunk.
Vesztünk — ha nem épen mindent — sokat,
Szép álmainkból kelle felriadnunk.
De elcsüggednünk még is nem szabad,
Az isten jó és minket el se hagy.

Népünknek sok keserves napja van
A történet lapjára följegyezve,
Az eltűnt századok hullámban
Sok vérünk s bánatunk van eltemetve,
De a borukra látánk szebb napot
Jó volt az isten és el nem hagyott.

Munkálkodjunk, miért üzzük a fényt?
Fogjuk meg, ha kell, azt az ekzsarvát,
A sorsban, hol millió ember élt,
Szívünk miért vesztinó el nyugalmát?
A természet tárháza olyan nagy,
S az isten ott oly szívesen fogad.

Feladjuk el a fényes álmokat,
Az ábránd a jelenben nem segít már,
Az élet szíve most oly elkopott,
Hiában érzünk ott zsámolányát,
Keressük szorgalomban a vigaszt
És a jó isten majd megadja azt.

Szeressük egymást bár mi magyarok,
Üldözés helyett nyujtsunk segédelmet
Annak, a ki pályáján tántorog
S ábrándokat ölel a való helyett —
A mi fajunk elhivatása nagy,
És végre is az isten el nem hagy.

Tanuljunk tűrni, ez most korcerény,
Eljön, megint eljön a tettek napja,
Mikön megkérde, hogy: ki a legény?
S hírét nevét a magyar visszakapja,
De csüggedeznünk addig sem szabad,
Az isten jó és minket el nem hagy.

D ó z s a.

Szárhegyi Lázár István életrajza.

(Szül. 1626. †)

Szárhegyi Lázár István, Csik, Gyergyó és Kászon főkirálybírája, fia ugyancsak Lázár Istvánnak, ki hasonlag Csik, Gyergyó és Kászon főkirálybírája, Bethlen Gábor fejedelem aulae familiarisa és I. Rákóczi György követje volt. Anyja pedig csik-somlyai Székely Ilona, a Báthory Gábor főlovászmesterének Székely Miklós csiki főkapitányuk leánya.

Meghalván Székely Ilona 1629-ben az István atya nem sokára nőül vevé Kovácho-czy Zsusanát, a korlátnok Kovácho-czy István testvérét, ki azelőtt Mikola Jánosné volt, és az ifju Lázár Istvánra nézve egy valódi mostoha anya lett, mivel István, az apjának 1644-ben a putnoki táborban történt halála után, sokáig perelt.

Ezen Istvánt már 1650-ben mint II. Rákóczi György hívét, és 1651-ben mint a gyergyói lovasok hadnagyát látjuk említve, mely időben már nős volt Petki Katával királyhalmi Petki István Csik, Gyergyó és Kászon főkapitánya, II. Rákóczi György főudvarmestere, tanácsosa és jeles hadvezérének leányával, és ezen idő óta Lázár István az ipjához végig a legforróbb szeretettel ragaszkodott; és Petki István is az istenfő, bátor és mivel eszűvő irányában hasonló szeretettel viseltette. Miveltségét eléggé igazolják fejedelmekhez és honi meg moldovai főurakhoz küldött latin és magyar leveleinek a család levéltárában létező és saját kezével irt számos impurumai, s igazolja továbbá veje gróf Kálnoki Samuel udvari kancellár és háromszéki főkirálybíró, ki Lázár Istvánnak Erzsébet nevű leányát vette nőül, s ki ipja emlékére irt versében ezeket mondja:

„Artibus eximiis primam expolire Juventam
„Palladis in castris sacra Minerva dedit.
Midőn 1650-ben II. Rákóczi György a Bessaraba Constantin vajda segédelmére fey-

veres kézzel Oláhországba sietett; táborát Lázár István is követte apósával. 1657-ben pedig, midőn II. Rákóczi sergével Lengyelországba ment, mellette harczola ottan István, s miután az ütközet szerencsétlenül ütött ki, szárhegyi jóságára vonult vissza.

Itt Szárhegyen tanálta 1658-ban ötlet az országba visszajött és magát újból fejedeleme-nek vallott Rákóczinak januarius 20-ról Gyaltubul irt levele, melyben inti és kéri Istvánt, hogy noha ő rendeltette ki a csikiak felültetésére, mindazonáltal ne legyen áruló, hanem kövesse Petki István példáját, ki igaz híve, s mely levélét ily szavakkal rekeszté be: „mi nem vagyunk sógora*)” kegyelmednek mint Rhédei uram. de jó ura, fejedelme vagyunk, voltunk.“

És mind Lázár István hűségét, mind Rákóczi fejedelmi kegyét hamar bebizonyítá, mert már ezen évnek februariusában primarii ordinis aulae familiarisnak nevezte ki őtet Rákóczi, és az ezzel járó fizetést a csiki harminczadok jövedelméből rendelte fizetni.

Az említett 1658-ik évben Lázár István mint a gyergyói lovasok százados hadnagya az ország és annak helytartói által a csiki hadak mustálására volt kirendelve, és Petki István helytartósága miatt a csiki főkapitányi tisztséget viltte; mely évben ő alkalmasint a csik szeredai várban lakott, mit a Petki István levele gyamított.

Midőn Baresai Ákos tétett fejedeleme-nek, ő is igyekezett Istvánt a maga részére nyerni, de noha Baresai 1659-ben januarius-ban a gyergyó szent-miklósi harminczadokat adományozá neki, híve még sem lett, sőt ez idő alatt is folytonos levelezésben látjuk Rákóczival, kinek haláláig híve maradt, és kinek ezen év szeptemberében Tövisről és Kolozsvárról tett felszólításaira jött ki a vásárhelyi gyűlésre, előbb a koronavesztett és Erdélybe beszköni kénytelenített Michne havasalföldi vajda elfogadásával lön elfoglalva.

Maros-Vásárhelyre beérkezvén lovasaival és kopjásaival, ekkor volt azon nevezetes gyűlés, melyen ő Petki Istvánnal, Kapi Györgyvel és a Mikesekkel Rákóczit újra fejedemnek kiáltotta.

Ebben az időben fogta ő el fejedelmi parancsa az öreg Cseresi Mihályt is, ki Rákóczit „mocskos szavakkal” illette, de ugyan ő bocsátotta szabadon néhány százados hadnagy kezességén addig, míg a fejedelem előállítását parancsolja.

Ezen kezeslevél 1660-ban januarius 30-ken Csik-Szeredában kelvén, Lázár István alkalmasint az 1660-ik év elein Csikban tartózkodott és tán e tájt nevezetelt ki Csik, Gyergyó és Kászon főkirálybírájának, mert már aprilsihen főkirálybírónak ezimezi őtet Rákóczi egy levélben.

Itt kaphatta Rákóczinak aprilis 30-ról a szebeni táborból irt felszólítását, melyben Istvánnak a hadakkali kijövetelét rendeli, minek következtében kijött-e vagy nem, bizonyoson nem tudatik, de hogy nem volt jelen a Fel-mernél folyt csatában midőn Rákóczi megsebesített, tanúsítja saját levele, melyet junius 18-án Görgeyből irt.

A Rákóczi megsebesítése és legyőzete után a helytartó Baresai Gáspár nagy reményeket helyezett Lázár Istvánba, és ennél fogva bizonyos követeléseinek kinyilatkoztatására beküldötte hozzá Gyergyóba Székely István nevű hívét. Lázár István ez időben a görgegyi várban szerepelt, mert junius 18-án onnan a várból tudósítja a gyergyai alkirálybíró-t a Rákóczi halála híreről, minek sem ő, sem a székelység hitelt adni nem akar, és onnan egyszersmind következendőket irt: münket valóban sürgetnek a várnak feladásával,

*) Sógora volt iktári Bethlen jusson, mert Rhédei Ferencnek neje iktári Bethlen Drusiánna, a Bethlen István leánya, mely Bethlen Istvánnak az anyja Lázár Drusiánna Iktári Bethlen Farkasné.

de még eddig semmire nem mentünk, nem is megyünk, mert félünk mesterségtől, miglen az urunk állapotjáról bizonyost nem értünk, melyet megértvén kegyelmeteket mindenkéről tudósítom mihez alkalmaztassa magát.

Baresai Gáspár említett Székely István által kívánta tudnillik, hogy Lázár István a vajdát kerítse kézre „valami mesterséggel hivatalná vissza Gyergyóba” mert, ha kézbe ejti mind magának nagy hasznos s fávort, a házának peniglen a summának megfizetésének terhe alól megszabadulást szerez, végre tőle, hogy a székelységet is felültesse. Azonban ő e kívánságok egyikét sem teljesítette és már júliusban Baresai elfogatta őtet és a görgegyi várba záratta.

Lázár István a várból kiszabadulhatásáért 3700 tallért fizetett; mindazonáltal onnan ki nem bocsátották, sőt mind többet többet akart rajta Baresai csikorni, míg végre a börtönből megszökni kénytelenített, mely kiszökés nem kis bajba került, mert az öröket kellett megcsalni, és azon szobának, melybe zárva volt, vas rostélyait kivervén, az ablakból ereszkedett le.

Ekként menekülve Gyergyóba sietett be.

A súlyos rabság és a fizetett saraz még inkább ingerlék őt arra, hogy az általa gyűlölt ingatag fejedelem ellen a székely nemzet fellázításán munkáljon; a székelység különben is, a Baresai Gáspár zsarolása és nyomása miatt, csak pillanatot várt a kitérésére. E kitérés Lázár Istvánnak gyergyóbóli kijövetelével is kezdődik, mire Domokos Gábornak Csik-Szent-Tamásról augustus 16-án Lázárhoz irt következő sorai mutatnak: „kegyelmed mentest jöjön, mert roszul vagyon a dolog, most ideje egyszer, ha kegyelmed elkezdette immár vigye végben, ha kegyelmed az éjel ki nem jő, azokat a szegény legényeket mind felnyársalják... de én tudom Kálnoki Mihály dühösségét, kegyelmed eljőjön, még kegyelmed mellett felkel Csik, de ha az éjel el nem jő kegyelmed, másszor nem tudom mint lesz a dolog... Háromszék is ha meghallja ezt a dolgot, mindjárt felkel.” Ekkor fogatta ő el Kálnoki Mihályt a Baresai által kinevezett csiki főkapitányt, mely elfogadásra nézve Baresai Váradról helytartóihoz ily megjegyzést tett: „Lázár István, hogy Kálnoki Mihályt fogva tartja emberül cselekszi, ha kglk nem volt arra való, eő reá gondot viseljen, visel eő gondot Kálnokira. Amnestiát mi nem adunk, elvállik az Ali pasha hadát mint állhatja ő is Szárhegyen.” És ez alkalommal öletett meg az idősb Cseresi Mihályt is a fellázított csiki és gyergyói nép által Madéfalván, noha jeles unokája a történelirő Cseresi azt írja róla, hogy Gyergyóba vitette őt Lázár István, és mivel a csiki kapitányságra való választatása miatt irigykedett reá, fejt vététe ottan.

Ezen kitéréssel látván az ország és annak helytartói a csiki- és háromszékieknek a Baresai pártján aratot győzelmet, amnestia hirdetésével vették a forradalmat lecsendesíteni s tovább terjedését gátolni, de Baresai nem hallgatott a helytartók tanácsára és az ország által kért amnestiát megtagadva, serget rendelt a forradalom leigázására gyűjteni, mely seregnek élére Baresai Gáspár állott. Lázár István is ezalatt arra fordítá minden tehetségét, mikép pártját erősítse és nevelje hadi-erejét, hogy Baresai Gáspárral szembezállhasson s e végre a vármegyéket és a többi székely székeket is igyekezett megnyerni, honnan részint már birt ígéretekkel. De leg-hívebb szövetségese Háromszék volt. A háromszékiek september 28-án Maksán egybegyűlve ottan hűséget esküdtek néki és egy-üttal a háromszéki főkapitány Mikes Kelemen távolléte miatt, Székely Samuelt választák meg vezéröknek, ugy mindazonáltal, hogy a főbatalom a Lázár István kezében maradjon.

(Folyt. köv.)

Gr. Lázár Miklós.

Az élet.

(Gondolat-törédekek.)

I.

Boldog csak az lehet, ki az élet valódi értékét ismerni tanulja.

A gyermekember az életet egy nagy virágháznak, egy nagy gyümölcsös kertnek képzeleli, melyben csak ohajtani s élvezni kell. Pedig reá kellene gondolni, hogy a fák minden évben virágnak, de gyümölcsöt nem minden évben érlelnek. ... Tanulhatna, hogyan kell remélni.

Az ifju, ki hév vágyot ápol keblében mind az iránt, mi szép, jó és nemes, azt gondolja: az élet s benne az emberek tárt karokkal fogadják ha közikbe lépik, s nem lehet ha mondják, hogy csalódnai fog. Azt hiszi ő egyedül kivételkép fog állni. A férfi már állatja, miképp az élet nagy folyam, melynek ellenében uszni nem lehet. Az öreg átlátja, hogy mentiben uszva is csak elvesz előbb utóbb habjai között: össze dugja kezét, s nem küzködvé hasztalan, egykedvűleg várja a habok végsapását.

II.

Az élet hecse a szereptől függ, melyre az élet meghívott.

Az élet nagy színpad, hol minden ember mást gonyol, hol minden mást játszik, mint a mi valódiilag; hol legfelségesebb szerepe azoknak van, kiknek a színpadon evés és ivás jutott szerepökbe.

Az élet színjáték, melyben ha vig szerepet vállalunk lakadalomra, ha szomorut koporsóra számolhatunk.

III.

A sors osztja szerepünket. A sors vak, boldog, kit jó kedélye talál. Vagy kit kérdzett meg valaha, minek akar születni?

Az élet nagy-sorsjáték, melyre a születéskor minden ember egy sorsjegyet kap; egy része megnyeri szerencsését, a más azt is elveszti, a mit reá tett.

Hasonlíthatók sorsjátékkal összekötött tánczvizalomhoz is, melyben belépti jegye mellé minden sorsjegyet is kap, s bár ha minden nyer is, a nyereség még is keveseknek ad kárpótlást.

Koczká az élet. S ki erővel meg akarja nyerni kártyáját: rendszerint koldusbotra jut.

IV.

Korunk erővel boldogulni akar. A gyermekort feláldozzuk a fiatalságnak, a fiatalságot a férfi kornak, a férfi kort az öregségnek. Mi mindig a jövőre készülünk, mindig a jövőnek élünk. A jelent feláldozzuk a jövőnek, sola s'incs jelenünk, csak a sirban.

Ugy vagyunk mint a fűsvény, ki javait, fáradsága bérét mindig tőkésíti, s ő csak tőképénze szük kamatjából él; s mikor már annyja volna, hogy éljen, akkor csak templom kell neki s koporsó.

Egyik váltó a mással fizettetik az életben, s mivel látjuk, hogy az élet fizetni nem tud: egy más világot kell remélnünk.

V.

A gyermek játékokat, az ifju szerelmet, a férfi kitüntetését, az öreg pénzt, a haldokló menyországot keres és remél: ugyan hányan találták fel az életben?

Az élet — álom, hol minden azzal álmodozik, mit tegnap keresse és meg nem találja. A szegény mindig tele erszényvel, a koldus terített asztallal.

Az élet vágyai mind akkor teljesülnek, mikor azok már izetlenek. A gyermek játékát az ifju találja meg, az ifju szerelmét a férfi: mindent akkor, mikor már, hogy megszóljal, hozzá étvágyunk — elmúlt.

Minden órának leszakaszod virágát;

A jövődönök sivatag homályát,

Bizd az istenség vezető kezére:

S élj az idővel! ... Élj az idővel!!

Aranyosi

LEVELEZÉS.

Nagybánya. Dec. 1-ső és 2-án volt szerencsés Nagybánya város érdemes publikuma Sárközy bandáját hallgatni vagy inkább Sárközy bandája volt szerencsés magát hallatni a nagybányai érdemes publikummal. — Elég az hozzá, hogy a hallgatók száma nagy volt, a művészeket megdicsérték, s meg is tapsolták. Bizony meg is dícsérhették őket, mert jobban huzták, mint a helybeliek a robotot, melyet a tisztelt publikum sem pengő forintért, hanem robotba hallgat. Na na, nem kell megijedni, nem úgy értem, hogy földes uri robotba, hanem a piac-seprés fejébe szombat esteken a városi első banda kintornyal, szépeink pedig, azaz a publikum, körsétát tesznek, mely alatt nem rövid kontőseikkel a piacot kisérik. Lám már ez oszt gazdaság! élveznek is, van tiszta piac is.

Hát még az ipar mennyire nem haladt? Vidékünk románjainak egy része, különösen az alsó és felső fernezelyiek (nem mondom az egész helység, de egy része) s mi történt? Iparosok lettek, a vidékben ha ló vészelt el, csak idejön a káros, lova megkerül, s még uti költsége is megtérül; ugy-e szép ága az iparnak? (?) Azonban nehogy azt gondolja, tisztelt szerkesztő ur, hogy ők orozzák a lovat (?) nem, ők igazolják magukat arról, hogy a lovat mástól vették, mindazáltal a lovat a tulajdonosnak visszaadják, s ha a ló társát nem állíthatják elő, kifizetik, még az utiköltség és fáradsága díját is. De koránt sem azért, hogy a dolog szolgabíró élébe ne kerüljön, hanem csupa keresztényi szeretetből. Nemde szép ipar!!

R. I.

H I R F Ū Z É R.

* Erdélyben most gyakran megesik, hogy farkasok s más ragadozó állatok helységekre s annak közelébe menni merészkednek s a marháknak kárt tesznek. Így néhány nap előtt a verestoronyi szoros nyílásában fekvő Boitzán egy e helység közepén lakó kerületi vadász, háza ablakából esti 10 óraker egy farkast lőtt, a melyet előbb a kutyák megkergettek. A ragadozó állatok kiirtására a politikai hivatalok jelenleg több helyen hajtóvadászatokat rendeznek. Tartanak, hogy kemény tél lesz, mert az nagy hideg előjele szokott lenni, midőn a ragadozó állatok téli időben a helységeik közelébe nyomulnak.

* Resinár helysége a m. ministeriumtól engedélyt nyert évenként egy termény- és háromvásár tartására.

— Az erdélyországi új ügyvédrénd legfelsőbb helyütt megerősítettett, s 1854-diki jan. 1-jével lép életbe. A további működésre engedélyt nyert ügyvédek, szintegy mint az új folyamodók, kötelesek a vizsgálatot letenni, melytől azonban az igazságügyi ministerium tekintetreméltó esetekben fölmenthet.

— Baksán Abaujmegyében egy földmives egy zápor eső után bizonyos árokokban egy önbriket, s ebben nem csekély öröme 400 darab régi török aranypénzt talált Erre a kincset egy fa alá elásta kertében, az ibrikbe pedig husz darab ólomgolyót tévén, ezt mint talált jószágot a bírónak kézbesítette. Azonban a földmivesnek nemskára pénzre volt szüksége, s négy darabot vevén az aranyokból, Kassára ment beváltást végett. Egy izraelita volt kísérője. Utközben a pénz kiesett a paraszt zsebéből, mit az izraelita meglátván, jelentést tőn a hatóságnál, mely is aztán a pénzeket lefoglalta.

— Pesten jelenleg több mint 200 nőszemély van, kik különböző házaknál, havonkinti díj mellett csupa női hajfodrázzal foglalkoznak, s ezzel keresik kenyerüket.

— A befizetések a nemz. bank új kibocsátású részvényeire nov. végeig 23,808,700 pftra rugtak.

— Nürnbergi árukkal jelenleg jelentékeny üzletek történnek Egyiptom felé. Így egy bécsi szállítmányi ház már havak óta naponként 6—8 rakasz nürnbergi árut küld Triestebe, honnan azok legnagyobb száma Alexandriába szállítatik.

— A belföldi sörtermelés nevelésére indítványoztatott, miszerint az austriai sóbányákban némely újabb aknák nyitassanak, s a dalmatiai tengerparti sóbányászati körüli intézkedések javitassanak.

— „Magyarország és Erdély“ című munkának német fordítása több mint ezer példányban nyomtatott ki, mi arra mulat, hogy a vállalkozó urak e könyv nagy terjedését remélik.

Nemzeti színház

December 10-kén Seigliér kisasszony. Vigj. 4 felv. Irták Dumanoir és Denneri, fordította Brassai. Az előadásban némi vontatottság látszott, a mi az ilyen vigjátékok hatásának roppant hátrányára van. Rónay, mint Destroumel, Károlyi, mint Seigliér marquis. Lendvay, mint Bernard, Rónayiné, a czimszerepben, s Szabóné, mint Vauvert marquisné helyes fölfogást tanusítanak. A fiatal Vauvert személyesítő annyit írog-forog, annyi keresséssel játszik, hogy ki nem lehet találni tulajdonképen mit akar. Ez előadás eszünkbe juttatja megjegyezni azt is, hogy a színészek legelső kötelessége szerepét legalább annyira tudni, hogy magáé helyett a másét ne mondja el.

Dec. 11. Párbaj mint istenítélet. Vasárnap lévén, a színház kissé népesebb volt, mint szokott.

Dec. 12-én a színház zárva. Az új igazgatóság helyesen intézkedett, hogy hétfőn és pénteken szünnapot ad mind a közönségnek, mind a színészeknek. Nagyon sokszor el volt már mondva, hogy a mi színházunknak csak egy közönsége van, a mely lehetetlen, hogy ne fáradjon ki minden nap színházba menni. — A színészekre nézt is csak jó hatással lehetnek e szünnapok, mert nem kell felednünk, hogy nálunk a dráma- és opera-személyzet annyira össze van forva, hogy midőn daljáték megy, alig pár színész pihen, s megfordítva, s így nagyon kevés készülődségi idő jut egyik, mint másik félnek.

Dec. 13. Linda, opera, Donnizettől.

Ma Sziv és nőhozomány, először.

M O Z A I K.

* Lord Byron a török nép jellemét, melyet megismerni elég alkalma volt, következőkép ítéli meg. Pénzügyekben a mozemeknél folytonosan szigorú becsületességet tapasztaltam, és ha ügyem volt velük, sohasem voltam azon piszkos családoknak ki téve, mikre a görögöknek annyiszor akadtam. A fővárosban és az udvarnál a polgárok és udvaroncok ugyanazon iskolában képezettek, mint a mi keresztény tartományinkban. De tiszteletreméltóbb és becsületesebb embert, mint egy valódi török vidéki aga, vagy egy mozem földbirtokos, sohasem találhatni. Nem szölok itt a városok kormányzóiról, hanem azon agrákról, kik a feudális birtokjog egy neme által földeket birnak Görögországban és Kis-Ázsiában. Az alsóbb néposztályok nem tartanak rosszabb rendben, mint azon trionományokban, melyek magasb miveltséget igényelnek. Ha egy mozem egy angol vidéki város utczáin mutatná magát, sokkal több kellemlenséget kellene szenvednie, mint egy franknak hasonló körülmények közt Törökországban. Minden gyarlóságai daczára az ozmánok nem megvetendő nép. A spanyolokkal legalább egy foknál állanak, míg a portugaliakat felülmulják. És nehéz megmondani, hogy mi e nép, de azt legalább meg lehet mondani, hogy mi nem. Ők nem hiszögők, nem gyávák, nem orgyilkosok, ellenség nem nyomult fővárosukig, szultánjukhoz hívek, míg képtelenek lesz kormányozni; — istenfőlők, a nélkül, hogy inquisitójok lenne. Mi tudatlanságukat illeti, melyet oly gyakran és némely esetben méltó joggal vetnek szemükre, kérdés, micsoda hasznos ismeretekben mulják őket felül más nemzetek, az angolokat és francziákat kivéve. (1) Talán az élet közönséges művészetében? Kézművekben? Egy török kard rosszabb-e mint egy toledói aczél? Rosszabbul öltözik a török, vagy kényelmetlenebbül lakik, vagy rosszabb ételt eszik, és rosszabb tanításban részesül mint a spanyol? Egy török pasha rosszabbul van-e nevelve, mint egy grand, vagy egy elfendi rosszabbul mint egy sz. jagói lovag? Igen kétfelm!

HIRDETÉSEK.

HIVATALOS.

(272)

(1-3)

HIRDETMÉNY.

Az alábbirt cs. kir. sóbányahivatalnak szüksége lévén 1854-dik évre következő épületre való anyagokra u. m. 60 darab marosi tulaj-gerenda 8 öles hoszszu.

340 darab marosi tulaj-gerenda 6 öles hoszszu.

100 cur^o csatorna a 5° hoszszu. 3000 darab fenyőlécz 2° hoszszu, 2° széles, 1° vastag.

50 darab 3° vastag fenyődeszka 1°/₂^o hoszszu.

500 darab 2° vastag fenyődeszka 2° hoszszu.

3000 darab 1°/₂^o vastag fenyődeszka 2° hoszszu.

5000 darab 1° vastag fenyődeszka 2° hoszszu, és

100,000 darab zsendely 3° széles 16° hoszszu

folyó év december hónapja 28 és 29-kén a cs. kir. m. újvári sóhivatal irodájában újból tartandó árcsökkenés utján a kevesebbért vállalkozóknak kiadatnak az alábbirt pontok mellett.

1-ör az épületre való fenyőfa és fűrészelt anyagok ép, egészséges fából és a kiszabott mérték szerint legyenek.

2-ör a marosi gerendák közül legyen a 60 darab 8 öles hoszszaúknak vastagabb vége 16, vékonyabb pedig 10 czöl — A 6° hoszszaúknak közl.

1°/₃-nak a vastagabb vége 18° a vékonyabb 12°.

1°/₃-nak a vastagabb vége 12° a vékonyabb 8°.

1°/₃-nak a vastagabb vége 9° a vékonyabb 6° és ép, egészséges, egyenes fa.

3-ör köteles lesz a vállalkozó a felsőbb helyről történt helybenhagyás után a vállalatjához mért 10 p.cent cautiót kész pénzben vagy statuspapirosban letenni, vagy kétannytörő törvényesen megbecsült és intabulált fekvőket a kir. kamara biztosítására lekötöni, melyek nekie a felvállaltak beadása után visszaadatnak.

Ezen árcsökkenésre a vállalkozók a fenn kijelent napokon délelőtti 9 órakor személyesen megjelenhetnek 10 p.cent bánatpénzzel; vagy pedig írásban tett ajánlatukat, a szükséges bánatpénzzel ellátva, pecsét alatt, bérmentesen megtehetik, mindazonáltal szükséges lesz az írásbeli ajánlatokban vállalatjokat s ezeknek árukat tisztán kitenni, s ezen küllirattal „Vállalat anyagok tárgyában” ellátva, még az árcsökkenésre kitűzött nap előtt beküldeni.

A m. újvári cs. kir. sóbánya hivatal.
December 5-én 1853.

30,557
5679. sz.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A cs. k. orsz. pénzügyigazgatóság kerületében üresedésbe jött egy III. osztályú ideiglenes adószedő-ellenőri hivatal évenkénti 500 pft. fizetéssel s az évdíjhoz hasonló szolgálati biztosíték letételének kötelezettségével.

Az ezen hivatali állomásért folyamodók, vagy ha ennek betöltése esetén, egy ideig adószedő-számlászt 450 vagy 400 pftal s az ona kötelezettséggel összekapcsolt állomása, hogy az évdíjhoz hasonló szolgálati bizto-

sítéket tegyen le, vagy ha esetlegesen egy ideig adószedő segéd 350 vagy 300 fttal összekapcsolt állomása üresedésbe jöne: az ezen utóbbi állomásokért folyamodóknak is kérésükben ki kell mutatni az országban divatozó nyelvek tudását, valamint ismereteiket az adópénztár és számadásra nézt, életkorukat, eddigi foglalkozásukat s feddhetlen erkölcsöségüket; továbbá bejelenteni, hazasok vagy nőlenek; végre az ellenőri vagy számlászi állomásra nézt képességüket a szolgálati biztosíték letételére. A kérvényeket a meghatározott szolgálati uton decemb. 20-káig 1853 az erdélyi cs. k. orsz. pénzügyigazgatóság-hoz be kell nyújtani s egyszersmind bejelenteni, hogy az itteni pénzügyi hivatalok tiszteivel vannak-e és minő rokonságban?

Az erd. cs. kir. országos pénzügyigazgatóságtól. Szeben nov. 23. 1853. (266) (2-3)

13,496.

M. D. C.

Árlejtsési hirdetés.

A cs. kir. kolozsvári megyei törvényszék fogdája számára 80 pár bocskor és 80 darab lepedő szükségeltetvén, ezen tárgyakra nézt f. év decemb. 15-kén d. e. 10 órakor a kolozsvári kat. cs. k. vidéki parancsnokság irodájában árlejtsési fog tartatni, melyre a vállalkozni kívánók oly megjegyzéssel hivatalnak meg, hogy minden hozzá szólni akaró köteles az árlejtsési megkezdése előtt 10° bánatpénzt letenni.

A szállítási feltételek az árlejtsési megnyílása előtt fel fognak olvastatni, s addig is ezen hivatalnál megtekinthetők.

A cs. k. kolozsvárvidéki katonai parancsnokságtól.

Kolozsvárt, decemb. 7-én 1853. (270) (2-2)

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(273)

(1-2)

Haszonbéri hirdetés.

Gróf Kemény József urnak gerendi és m. örkei jóságai jövő 1854-ik év február 1-ső napján Gerenden a grófi udvarban tartandó árverés utján hat egymásutáni évekre haszonbérbe fognak adatni.

Állanak a jóságok:
1-ör Gerend, a felső fordulóban 1500 v. féreji szántók.

2-ör. A közbelső fordulóban 1170 véka.

3-ör. A harmadik fordulóban 1125 véka féreji szántók.

4. Minden évben használható rétek 400 szekérre.

5-ör. Mivelet alatt lévő majorság és dézmás szőlők 800 vederre.

6-ör. A kezei határon két fordulón lévő szántók 520 vékára.

7-ör. A kezei, úgy az alsó és felső fügedi határon 79 szekér szénát termő rétek.

8-ör. Gerenden 11 havi, Keczen, Alsó és Felső Fügeden és Vajdaszegegen egész évi, és Ar. Lónán 83 napi korcsmárlási jog.

9-ör. Gerenden 20 számból álló curialisták részint ökrös, részint tenyeres napszám tétel mellett.

10-ör. A grófi laknak egy része a csürös kerttel és más veteményes kerttel együtt.

11-ör. Mező-Örke, a felső fordulóban 612 véka.

12-ör. A közép fordulóban 1590 véka.

13-ör. Az alsó fordulóban 780 véka féreji szántók.

14-ör. Szénafüvek és kaszálók 210 szekere.

15-ör. Két darab hodaj, évenként 450 darab szarvas marha hizlalására alkalmas.

16-ör. Két vendégfogadó, egy a faluban, más az országút mellett.

17-ör. A tisztai lak minden hozzá tartozó épületekkel együtt.

Valamint a haszonbéri összegek, úgy a kiadási feltételek felett értekezhetni személyesen, vagy bérmentesített levelekkel Gerenden alólírttal.

Pávai Vajna Elek. jóságfelügyelő.

(274)

(1-3)

Makkra a sertésekkel!

A somtelki nagy kiterjedésű erdőkre, hol még a nagy mennyiségű makknak egy negyede sincs elfogyasztva, új évtől kezdve telelésre sertések vételnek fel, darabjától 1 pft díjért. Értekezni lehet Gyaluban a gr. Eszterházi udvarban haszonbérő Farkas Jánosnál.

(275)

(1-3)

HIRDETMÉNY.

A Szurduki uradalom a hozzá tartozó Brasszakai, N. Kristolczi és Szolónai jóságokkal több évekre bérbe kiadó. Ugy az ugyancsak Szurdukhhoz tartozó Galgói és Tótszállási jóságok is akar együtt, akár külön külön bérbe adók. Ezen jóságokból Galgó, Tótszállás és N. Kristoltz örök áron is megszerezhető lévén, számos dolgozó curialisták tartozván ezen nagyobb részint commassal s jövedelmes regálékkel ellátott jóságokhoz. — Bővebb tudósítást kaphatni mindezek iránt Kolozsvárt a Bányász című kereskedésben, vagy Szurdukon a tulajdonosnál. Kolozsvárt dec. 10-én 1853.

A „PESTI NAPLÓ”

December- martiusi négyhónapos

december-juniusi héthónapos

folymára ezennel előfizetés nyitlatik;

ugymint: december, január, február s martiusi folymra

Vidékre postán küldve 6 ft. 40 kr.

december, január-juniusi héthónapos folymra

Vidékre postán küldve 11 ft. 40 k.

Az előfizetési díjak elfogadlatnak minden cs. kir. postahivatalnál — és Pesten e lapok kiadó-hivatalában ur-utca 8. sz. a 1-ső emeleten az udvarban, és Emich Gusztáv könyvkereskedésében úri- és kigyó-utca szegletén. Az előfizetési leveleket bérmentesítettmi kérjük.

„Pesti Napló” kiadó hivatala.

(260)

(3-3)

MANÓBAN (Szilagyecsi alkerületben) 400 szekér igen jó széna jutányos áron eladó. — A haszonbérő elfogad mindenféle marhákát is telletés végett illendő áron.

Ezek iránt bővebben értekezhetni ottan helyt a m. Horváth Mihály udvarában.

(269)

(1-2)

Veer Imre urnak a mező-méhesi s ehez tartozó velkéri részjóságga, mely Tordához 4, Marosvásárhelyhez 5, Kolozsvárhoz 6 óra járásra fekszik, örök áron eladandó, vagy pedig 3 évekre haszonbérbe adandó. Van e jóságban Mehesen helyt két fordulón öszvesen 470 hold szántó és kaszáló föld, melyből több mind 150 hold minden évben használható, terem rajta 200 szekér széna. Van a véle határos velkéri határon lévő sauliczai hodájban 83 hold, minden évben használható szántóföld. Van a méhesi és velkéri határon 40 hold szálás, karós és veszős erdő, van a lakó-házal, gazdasági épületekkel ellátott udvarház telkén, 2 korcsmán kívül, egy 2 kövü tói malom, a tón közös halászati jog, s egy néhány hurubás; a venni vagy bérleteni szándékozók post restant Kolozsvárra utalt levél által értekezhetnek a tulajdonos ural.

(271)

B. Radak Istvánnának a bányabukki posta állomás mellett fekvő nagy kö fogadója, a Paro nevű falu rész korcsomárlási joggal együtt, közlelbbi Szentgyörgy napon kezdve, három évre árverés utján haszonbérbe adatik. Kivenni szándékozók kéretnek 50 Cf. bánatpénzzel ellátva jövő 1854-dik év január hó 4-kén délelőtti 10 órakor a hely színén megjelenni.

(265)

(2-3)

Eladó jóság!

A Gy. Sz. Királyi, Lónai és Egerbegyi határon 2 darab szántó 31,681, 2 darab kaszáló 12,928, és egy láb szőlő 25,870 ööl kiterjedésű — eladó. Értekezhetni úgyv. Fejér Mártonnal b. Középutca 503 sz.

Előfizetési felhívás.

A hivatalos „BUDAPESTI HIRLAP”

jövő 1854-dik évi folymára előfizet-

ni a t. cz. közönség tisztelettel fel-

hivatik. A „NAPI TUDOSÍTÓ” jelen

év végével megszűnven, az előfizetési

ár a régi marad, mint következők:

1.) Félévre: helyben 8 pft.

Vidékre postán küldve 10 pft.

2.) Évnegyedre: helyben 4 pf.

Vidékre postán küldve 5 pft. 20 kr.

Előfizethetni lehet minden cs. kir.

postán — itt helyben egyedül a szer-

kesztőségnél (Országút 6. szám alatt

Kunewalder-ház 2-dik emelet) hová

az előfizetési pénzek beküldendők. Az

előfizetésnek mielőbbi beküldésére és

a czimek világos és hibátlan írására

a t. cz. közönséget tisztelettel kérjük

és figyelmeztetjük.

Szerkesztőség.

(257) (2-3)

Eladó-jóság.

Meltóságos Horváth Albert urnak, vajta-szilványi, fülöpösi s unokái rész jóságai örök áron eladó. E jóságok mekkorásága, javadalmi s áruk felett értekezhetni a tulajdonos ő méltóságával Szebenben, Mészáros-utcai 95 szám alatt lévő szállásán. — Kolozsvárt Antalfi Ferenczcel, b. Monostorutca 188 szám alatti háznál.

A kereskedelmi és iparkamara befolyása mellett szerkeszti BERDE ÁRON, tanár. — Kiadja TILSCH JÁNOS.

Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomóintézte betűivel.